

Két úr szolgája

Főiskolások Goldonija a Kisszínházban

Meglehet, a reneszánsz emlíni fölnevelkedett Goldoni szorgalmasan gyártott darabjai naivul hatnak a mai nézőnek. Kifundált fordulatait, a véletlenek halmozata látán már-már kétkedőn csóválja a fejét, ám hősein titkon (vagy nem is oly titokban) jót mulat mégis, mert izig-veig megcsinált figurák. A népi formától, a commedia dell'arte-ből kölcsön kapott álarcsok nem bábjátékosok, ellenkezően, személyiségek, jellemekkel fölruházták, életszagúak, valóságos a kezük-lábuk, s tudják mire használni. Bámulaosan képesek akcióbba keveredni, ha nemegyszer túlzásba is viszik, s csupán a fergeteges hatás kedvéért ereszkednek mind mélyebbre egy-egy konfliktus redzeteibe.

Helyzetkomikum és nyelvi lelemény az aduásza a *Két úr szolgájának* is. (Mi kár, hogy a humornak ez a Goldonira oly jellemző forrása, a nyelvi komikum, csak imitt-amott dereng át Romhányi Ágnes Szegeden hallható fordításában.) A helyzetkomikum véreire viszonylag könnyen kitapinthatóak. Egyfelől: azok a figurák, melyek titkok hordozói, más-más néven mutatkoznak be. Másfelől: amikor túl kusza már a gubanc, valamit mindig lefejtnek belőle, tisztáznak, törlesztenek a nézőnek, hogy aztán újabb csomót kössenek, bonyodalmakat zúdítsanak fejükre, s majdan a frissebb keletű félreértések eloszlatásával fogyasszák le ismét a fölzaporodott konfliktusokat, és így tovább. A szövevények fonálát szinte tetszés szerint gombolyíthatnánk mind vastagabbra, sőt elvághatnánk bárhol. Az álnéven megjelenő szerelemesek, Florindo és Beatrice, lélegzetközben játsszák végig a darabot anélkül, hogy fölismernék, fölismernének egymást, olyan ügyesen dugdossa el egyiket másik elől a szerző. Pantalone uram velencei házában kézfogó készül. A boldog jegyesek Clarice és Szilvio, az örömapák Pantalone és Dottore. Már-már nyelbe ütnek a dolgot, pontosabban szülőatyák az egyezséget, amikor betoppan Truffaldino, a keletkötty, rókaravasz szolga, s a jelenlevők legnagyobb elképedésére közli, bebecsúszásra vár odakint Federigo Rasponi úr Torinóból, kinek halláshírén csak imént élelődték a háziak, merthogy neki ígérte volt, anno dacumál, leánya kezét Pantalone, nyilván a vagyonja miatt, levelezés útján, látatlanba. Ha csak egyetlen másodpercet késik a szolga, Clarice és Szilvio jegyessége megmáshíthatatlan. Pecsét kerül az okmányra, adott szó ide vagy oda. S akkor nincs darab. Csak hogy Truffaldino pontosan érkezik. S ugyanígy mérnökli precízitással kerül ki egymást, térnek-siklanak ki egymás elől hőseink, akiknek mindig adott időre kell adott helyen lenniük, más-különbbe hiába settenkednek a párkák. Természetesen szó sincs arról, hogy a szegény halott Federigo fölítámadt volna. Maga Florindo látta verbe fagyva, ölte vagy ölette meg kétségbeesésében

Acs S. Sándor felvétele Beatrice (Fehér Anna) és Truffaldino (Nemesák Károly)

adja ki magát), hogy csak a darab végére lelik meg egymást. Szerelmes arisztokraták, ennyi bányú naivitásához köze van azért Truffaldinónak is. Goldoni kedvenc zannija a borsosabb részén reményében szegődik mindkettejük árnyékába. S mint-hogy urakról van szó, akik fennhordják az orrukat, s legszemélyesebb magánügyeiket is holmi szolgán keresztül képesek intézni csupán, a szó igazi értelmében kiszolgáltatják, tálcán kínálják magukat Truffaldino kétbalkézességének — így névet harsányan a pisai ügyvéd Goldoni, Truffaldino álarca mögül kikandítva, egyszerre az úrhatnám parvenű szemellenzőségén (Pantaleone) és a patriciusi gőg gyakorlatiatlanságán (Beatrice-Florindo). A néző kételyeinek pórusaiba szüremkező kételkedés, a sztori csináltsága — íról raffinérsága persze. Maga Goldoni keveri így a kártyákat: „ha csak egyszer is, Florindo vagy Beatrice, azt mondanák a harmadik felvonás folyamán, hogy Truffaldino, ahelyett, hogy mindig szolgát mondanának, a félreértés megoldódna és a végjáték véget érne.” Egyvászúnyl önkény bocsát ködfüggőnyt valóság és színház közé — mindazonáltal a szerzői lelemény hiteles szürópórája. (Más kérdés, ebben a fordításban bizony nevén nevezik a ravasz szolgát olyankor is, amikor a komplikáció fenntartása okán egyébként indokolatlan, de hát ne pisz-mogjunk — meglehet, hallucináltam...)

Az ideai színiévad avatási szertartásán a színházvezetési főiskola egyik végzős osztálya, Békés Andrásnak Szegedre akkreditált növendékei mutatták be Goldoni commedia giocosóját a Kisszínházban. Zűrés előzmények után. Jó másfél éve a pesti Játékszínben játszották először, ezt követően vagy tucatszor. Am hosszú hónapokra fektették — időközben szakmai ellentétek támadtak közöttük, az osztály és a darabot rendező osztályfőnök között (nem utolsósorban a szegedi ven-

dégjátékok dolgában) — így ez a „fölújított premier” némileg készületlenül érte a társaságot. Békés András távollétében Seregi Zoltán frissítette föl a produkciót, fésülte ki az idők múltával óhatatlanul becsomósodó hajtincseit, így nehéz tetemre hívni a tervezői szándékot. Nem tudni, mennyi az eredeti, mennyi a módosított — és főleg mennyi az egyéni ráadás, színészi magánmunka, melyekben gyaníthatóan nem szűkölködő a péntek esti ajánlat. Jó néhány etalált ötlet, szurkapiszka, geg tartja ébren a néző figyelmét. *Új arcokat látni, friss, szellemes megoldásokat; jó ritmusú, kelő pillanatokban fölporgett előadást.* A fiataloknak nagyjából és egészében sikerült visszaadniok a darab délszaki temperamentumát; nemcsak értik fikkiáját, hasznos ízeit érzik is, tudják használni a makaróni mediterrán fűszerét. Bájosak és olykor ellenállhatatlanok. Csányi Árpád színpadképének (valahol a díszlet és díszletnélküliség határán) egyetlen komoly érdeme, hogy potom fillérekért kihozható. Háttérlepedő felirattal helyszínel szegényesek, nem sok vizet zavarnak, a darab fő attrakcióját, az étkezési jelenetet, amikor Truffaldinónak egyszerre kell mindkét urát kiszolgáltatnia, jószírelv agyoncsapkák (igaz, a rendezés „segédével”). Szakács Györgyi jelmezei, többnyire a commedia dell'arte típusának ruhatarából válogatnak, a fogadós Brighella viszont úgy füst, mint holmi chicagói szállodatulajdonos, máskülönben lágy-szívű maffiosó — holott eredendően ő is zanni-városi szolgálatba szegődött paraszt, Truffaldino testvére.

Szerepe és teljesítménye szerint is Nemesák Károly Truffaldinója az előadás fénypontja. A két úr szolgája „buta akkor, azokban a dolgokban, amelyekben megfogadatlannal és előkészület nélkül cselekszik, de nagyon is körültekintő, amikor az érdek és a rosszindulat rázoritják”. Idézet a szerzőtől, aki darabját bevallottan Antonio Sacchinak, kora híres komikusának tehetségére bízta, az ő felkérésére írta, modelljére mintázta. Hálás föladat tehát Nemesáké, remekül él vele. Kardot nyel és tüzet hány, a falat is megmássa, mobil minden porcikája, tökkeltött és ravasz, csámpos és behízelgő. Nagy hőhányó, korgógyomrú félnotás, mégis helyen mindig az esze, szíve. Bravúros. Jeles fantáziával megáldott Sipos András Pantalonéja is. Valamennyi megmozdulására oda kell figyelni: derékban megbicsakló tartása, lopakodó hiúz járása pandúrt lát, tolvajért kiált. Hasonmód szögletes, „ahá, most megvagy” stílusú, izléssel karizrozott Dottore: Lesznek Tibor; hisztérikus és ömlengő az atyal szigornak kiszolgáltatott Clarice: Bieder Éva; jegyesének, Balikó Tamásnak (Silvio) pedig felengzős falzettjeivel arra is futja, hogy elvakult szerelmeseiről a ma emberének „véleményét közölje” mindjárt. Beatriceként Fehér Anna manőverezik finoman a „kétneműség állapota” között, Náházi Péter Florindója valamivel haloványabb, Benedek Gyulát pedig sikerületlen jelmeze igyekszik eltaszigálni, váltakozó eredménnyel, Brighellától. Elég gé vértelen Smeraldina: Horváth Zsuzsa, a hordár-pincér szereparcaiban Liptó Tibor látható.

Nikolényi István

A munkapadtól a vezérigazgatóig

Kapcsolatok ésszerű rendszere

A Délmagyarország vitafóruma

Úgy gondolom, nem vagyok egyedül, aki nagy érdeklődéssel olvasta Gerencsér Ferenc sorozatát a vállalati belső mechanizmus hibáiról, korszerűtlenségéről, keltező veszteségforrásokról. Összességében a szerzőnek igaza van; vállalatunk szervezeteinek, szervezeti rendszerének javítása, az irányító apparátus korszerűsítése, a hatékonyság növelésének legkézenfekvőbb, sőt legolcsóbb lehetősége.

Annak oka, hogy a vitában részt veszek, egyrészt az, hogy a szerző néhány pontatlansága félrevezetheti az olvasók többségét, másrészt szeretném elmondani véleményem erről az időszerű témáról.

A sorozat harmadik részében a szerző azt írja, hogy a vállalati szervezet egy-egy egysége saját érdekeit képviseli, ami igen káros a vállalat egészére. Teljesen természetesen tartom, hogy a társadalom bármely szervezeti egységében érdekhierarchiák léteznek. Nyilvánvaló, hogy a vezetőnek ezeket ismernie kell, ezek alapján úgy kell szabályoznia az egészet és olyan érdekeltégi rendszert kell kialakítani, hogy a csoportérdekek a vállalaton belül — fő irányultságban — a szervezet érdekeivel egybeeszenek.

A túlszabályozott vállalati belső szervezetekben — írja a szerző a sorozat második részében — az egyes csoportok a vertikális és horizontális tagozódás túlzott mértéke miatt „bürokratizáló-

nak” és elvesz közben a felelősség is.

Áttekintve a gazdasági szervezetek fejlődésének történetét, megállapíthatjuk, hogy az úgynevezett „bürokratikus irányítási rendszer” nem ad lehetőséget a felelősség szétaprózódására, ellenkezőleg a döntést hozó a feladat és a hatáskör viszonylatos egybeesése miatt állandóan felültevékenységnek eredményeit, illetve annak eredménytelenségéért. Emellett megjegyzem azt is, hogy a bürokratizmus nem egyetlen a nálunk most oly divatos túlzott irásbeliséggel és „levelezési mániával”.

Vállalatunk nagy része szervezeteinek fejlődése során többféle szervezeti rendszeren „átesett”, ami természetesen is, hiszen a gazdálkodási feladatok, feltételek módosulása a szervezet alkalmazkodását igényli. Négyszázunk — és ezen belül vállalatunk — fejlődési szakaszának mai állapotában a gazdasági környezet a gyors reagálást igényli, ezért van igaza Gerencsér Ferencnek, aki végül is a túlzottan formalizált, mondhatni statikus szervezeti formát ostorozza.

Sok külföldi és számos belföldi tapasztalat bizonyítja, hogy a kibernetikai szemléleten alapuló, rendszerlelmetlen nyugvó szervezeti felépítés biztos elméleti alapot ad kis-, közép- és nagyvállalatunk számára szerveztük olyan felépítésére, amely biztosítja mind a makro-, mind pedig a mikro-

környezeti hatásokra való kielégítő reagálást.

E rendszernek a lényege: 1. gyors információáramlás; 2. feladatra orientált szervezeti egységek; 3. önálló feladat- és eszközrendszer kialakítása; 4. magas szintű vertikális és horizontális kapcsolatrendszer kiépítése.

A vállalatok éppen a feladat bonyolultsága miatt nehezen vállalkoznak szervezeti felépítésük átfogó korszerűsítésére, egyrészt a kellő tapasztalat, másrészt a kedvező példák hiánya miatt.

Elsősorban az okozza néhezégeiket — az újtól való félelem és ellenállás következtében —, hogy a szervezet önismerete szisztematikusan nincs rendszerezve. Ehhez nagy segítséget nyújt a Komplex Vállalatmegismerési Tesztrendszer, amelyet az építőipari vállalatok egy része az ÉVM szervezési kutatóintézetének irányításával kedvező tapasztalatokkal használt fel szervezeti korszerűsítésére. E módszer a vállalat dolgozóinak széleskörű bevonását teszi szükségessé és lehetővé.

Anélkül, hogy állást foglalnék egy módszer mellett a közös kidolgozás, a folyamatos ellenőrzés és szükség szerinti módosítás olyan módszertani alapot biztosít, amelynek segítségével bármely vállalat viszonylag könnyen elindulhat a szervezett korszerűsítés „rögös útján”.

HÓDI LAJOS
szakközgazdász

Nemzetiségi nap

Találkozó, kultúrnap

Csongrád megye első nemzetiségi napját rendezte meg tegnap, szombaton a Haza-fias Népfőnt megyei és városi bizottsága, valamint a megyei tanács vb művelődésügyi osztálya. Délután Szegeden, a népfőnt városi bizottságának székházában tapasztalatcsere gyűlést össze a nemzetiségi szervezetek képviselői, a népfőnt megyei nemzetiségpolitikai bizottságának tagjai, valamint a nemzetiségek lakta községekből érkezett vendégek.

A nemzetiségpolitikai bizottság elnöke, Mórész Jenőné köszöntötte a megjelenteket, majd dr. Müller Józsefné, a megyei tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője tartott vitaindító előadást.

Csongrád megyében mintegy 3 ezer nemzetiségi él. Közülük ezer a délszláv, 800-an szlovákok, 600-an románok és körülbelül 4-500 ember az egyéb nemzetiségekhez tartozik. Magyarországon, Pítvaroson és Deszken él megvénkben a legtöbb nemzetiségi, számuk Szegeden ezerre tehető. A helyi párt-, állami és társadalmi szervek különös figyelemmel foglalkoznak a nemzetiségi lakosság életével, oktatásával, köznevelésükkel és társadalmi beilleszkedésükkel. Nem kis eredmény: Pítvaroson szlovák, Magyarországon román, Deszken délszláv nyelvoktatás folyik az óvodákban. Anyanyelven oktató iskola azonban csak Deszken működik. A Magyarországon és Újszentivánon is tanítják a szerb-horvát nyelvet. Lényeges előrelépés, hogy az idei tanévben 210 gyermek nyelvoktatásán szervezték meg Szegeden Magyarországon román nyelvoktató iskola működik,

Pítvaroson és Csanádalbertin tanítják a szlovák nyelvet.

Megyének kulturális életének szervezője a nemzetiségek köznevelésére. Előnk a műkedvelő művészeti mozgalom, látogatottak a klubok, sokan bekapcsolódnak a népi hagyományok feltárásába, a honismereti gyűjtőmunkába.

A nemzetiségi nap délután Szegeden, a művelődési házban megrendezett nemzetiségi találkozóra folytatódott. Nagy István, a népfőnt megyei bizottságának elnöke üdvözölte a résztvevőket, majd dr. Sebe János, a megyei pártbizottság osz-

tályvezetője tartott előadást az MSZMP nemzetiségi politikájának megvalósulásáról, és a további feladatokról. A nemzetiségi szövetségek képviselői méltatták a rendezvényt, amelyen a deszki szerb klub táncgyűjtése, a szegedi román klub zenekara, a pítvarosi iskola tanulói, a tápéi népi együttes és a szegedi szlovák klub kvartettje adott műsort.

Az érdeklődők a szöregi és deszki szerbek múltjáról szóló képképzőművészeti kiállításról, a nemzetiségi könyvek bemutatását is megtekintették, és sok látogatója volt a népművészeti vásárnak.

Képzőművészeti világhét

Az idei képzőművészeti világhét az előzőekhez képest szerényebb keretek között kevesebb programot ígér. Most nincs központi gondolata a rendezvényesorozatnak, az alapvető célja viszont változatlan: kiállításokkal, rendezvényekkel, találgatásokkal a képzőművészet minél közelebb kerüljön éltető közegéhez, a közönséghez.

A szegedi program lebonyolítását a Bartók Béla Művelődési Központ vállalta magára. Október 5-ig látható az intézmény B Galériájában a Szegedi Grafikai Stúdió hét tagjának kiállítása. Czákó János, Mráz János, Palásthy Klára, Szekeres Ferenc, Tóth János, Zelmann Katalin és Váradi Gábor legújabb alkotásait mutatják be. A világhét idején két kiemelkedő rendezvényt tartanak. Szeptember 30-án, kedden este 6 órakor a *Művészet* című folyóirat vezető munkatársával, Riedeg Gáborral, Ti-

már Árpáddal és Menyhárt Lászlóval találkozhatnak az érdeklődők. Október 2-án, csütörtökön 6 órakor Vekerdi Tamás pszichológus az alábbi figyelemre méltó kérdésre igyekszik válaszolni előadásában: *Mit láthatunk Klee művészetéből, ha egy kertkapun át rálésünk?*

A nyáron a vizuális gyerektáborban készült anyagból szakmai bemutatót tartanak október 1-én, szerdán délután 5 órától. Három nap lesznek képzőművészeti táborok. Október 5-ig minden alkalommal 18 óra kezdődnek. Hétfőn Borsos Miklós, a Három könyv három művész, Örm és a Szintézis című filmeket; szerdán a Leonardo de Vinci, a Rubljov, Korok, stílusok, ékszer az Ember-lakás-bútor cí alkatásokat; pénteken Üvölt az akarat, a Csontváry Kosztka Tivadar, a Derkovits Gyula és a Siqueiros című műveket mutatják be.